

Γενικά

Το παθολογικό άγχος συχνά συνυπάρχει με την παθολογική σχέση με ψυχότροπες ουσίες και σε κλινικό επίπεδο υπάρχει αξιοσημείωτη συννοσηρότητα των “αγχωδών διαταραχών” με τις “διαταραχές συνδεόμενες με ουσίες”. Η συννοσηρότητα αυτή επιβαρύνει την πορεία και την πρόγνωση (και των δυο ομάδων διαταραχών) και καθιστά επιβεβλημένη την αντιμετώπιση και των δύο (Δημήτρης Παντελεάκης, 08/06/08).

Ένα επαναλαμβανόμενο εύρημα σε μελέτες κλινικών πληθυσμών (π.χ. μελών δομών «θεραπείας» της ουσιοεξάρτησης) είναι η ύπαρξη συμπτωμάτων άγχους και η συνύπαρξη κάποιας αγχώδους διαταραχής. Τα αναφερόμενα ποσοστά φτάνουν σε πολύ υψηλά επίπεδα:

- Μέχρι και πάνω από 30% για τις διάφορες φοβίες
- Μέχρι και πάνω από 50% για τη διαταραχή γενικευμένου άγχους
- Μέχρι και πάνω από 20% για τη διαταραχή πανικού
- Μέχρι και πάνω από 50% για τη μετατραυματική διαταραχή stress (Driessen et al. 2001, Herz et al 1990, Tomasson & Vaglum 1995, Deykin & Buka 1997, Najavits et al 1997)

Διάφορα θεωρητικά μοντέλα έχουν αναπτυχθεί για την ερμηνεία του φαινομένου προσπαθώντας να συμβάλλουν σε μια βαθύτερη κατανόησή του ενώ και τα νεότερα ευρήματα από τη βασική έρευνα και τα πειραματικά μοντέλα με ζώα στο εργαστήριο υπογραμμίζουν τη σύνδεση stress – άγχους με τις διεργασίες εθισμού – εξάρτησης και ανοίγουν το δρόμο για νέες θεραπείες. Ειδικότερα η συμβολή του άγχους στην ανάπτυξη κατάχρησης /εξάρτησης από ουσίες είναι:

- ασθενέστερη στην έναρξη της κατάχρησης / εξάρτησης
- ισχυρότερη στην εδραίωση της κατάχρησης / εξάρτησης
- σαφώς τεκμηριωμένη στην εμφάνιση υποτροπών κατά τη θεραπεία (Δημήτρης Παντελεάκης, 08/06/08).

Στη σχετικά πιο πρόσφατη ψυχαναλυτική σκέψη η ουσιοεξάρτηση συνδέεται αμεσότατα με το άγχος:

- Το άγχος που προκύπτει από ενδοσυγκρούσεις μ’ένα πολύ αυστηρό και σκληρό υπερεγώ (εσωτερικευμένη εξουσία) οπότε οι ουσίες έστω και παροδικά μειώνουν συναισθήματα αμφιβολίας και το άγχος που τείνει να γίνει

κατακλυσµιαίο (Leon Wurmster)

- Το άγχος που προκύπτει από ελλείµµατα του εγώ ή του εαυτού οπότε οι ουσίες έρχονται να καλύψουν αυτό το έλλειµµα

(Edward Khantzian) (self medication hypothesis 1974, 1985)

Τα νευροβιολογικά υποστρώµατα της εξάρτησης - εθισµού και του stress αλληλοδιαπλέκονται, µε αποτέλεσµα απορρύθµιση του ενός να ωθεί προς απορρύθµιση και του άλλου. (Δημήτρης Παντελεάκης, 08/06/08) Η σταθερότερη σύνδεση του άγχους και των αρνητικών συναισθηµάτων µε τη χρήση ουσιών αφορά τις υποτροπές. Και από αναδροµικές και από προοπτικές µελέτες προκύπτει ότι οι υποτροπές συχνά συνδέονται µε την ύπαρξη άγχους, Ο όρος stress είναι στη βιβλιογραφία αυτός που εμφανίζεται συχνότερα από κάθε άλλον να σχετίζεται µε υποτροπές. Η σύνδεση του stress µε αυξηµένη επιθυµία για λήψη της ουσίας (κοκαΐνη, αλκοόλ) προκύπτει και από πειραµατικές µελέτες.

(Marlatt 2005, Kassel et al 2007, Cohen & Lihtenstein 1990, Shiffman et al 1996, 2004, Thombs 2006) (Δημήτρης Παντελεάκης, 08/06/08).

Η συγκεκριµένη εργασία αποτελεί µέρος σπονδυλωτής έρευνας η οποία εξετάζει τη συσχέτιση διαφόρων συναισθηµατικών αντιδράσεων χρηστών παράνοµων εθιστικών ουσιών µε τα επιµέρους στάδια της απεξαρτητικής τους προσπάθειας. Ιδιαίτερα εξετάζεται ο βαθµός άγχους και συναισθηµατικής πίεσης µε τη χρήση της ψυχοµετρικής διαδικασίας dass 42 (ερωτηµατολόγιο που χρησιµοποιείται για τη µέτρηση των επίπεδων άγχους και συναισθηµατικής πίεσης –αγωνίας).

Υλικό και Μέθοδος

Ο συνολικός αριθµός των συµµετεχόντων είναι 55 πρώην χρήστες , οι οποίοι έχουν ενταχθεί για απεξάρτηση σε ένα πρόγραµµα «ανοιχτής» θεραπείας. 21 µέλη βρίσκονται στο στάδιο της αρχικής ένταξης – σωματικής αποτοξίνωσης , 20 στο στάδιο της ψυχικής απεξάρτησης και 14 στο στάδιο της κοινωνικής τους επανένταξης.

Αποτελέσµατα.....

Κατά τη σύγκριση και την ανάλυση των αποτελεσµάτων κρίθηκε αναγκαία , - εκτός των απαντήσεων των ερωτήσεων - και η συνολική εκτίµηση του

προσωπικού για την απεξαρτητική προσπάθεια του μέλους και την ψυχική του διάθεση.

Η σύγκριση αφορούσε το σκορ των απαντήσεων της κάθε ομάδας. Στην ανάλυση που έγινε δεν φαίνεται να υπάρχει διαφορά στην έκφραση του άγχους στα διάφορα στάδια της απεξαρτητικής διαδικασίας. Η καμπύλη του άγχους έχει ελαφρώς φθίνουσα τάξη με μεγαλύτερα ποσοστά να παρουσιάζονται στο στάδιο της αρχικής ένταξης ενώ με μικρότερα ποσοστά ακολουθούν το θεραπευτικό κέντρο και η επανένταξη

Αντίθετα με τα παραπάνω το σκορ της αγωνίας κατέδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά στα διάφορα στάδια της θεραπείας. Συγκεκριμένα από τα αποτελέσματα φάνηκε να υπάρχει μια αυξομείωση των συναισθηματικών αντιδράσεων. Στο αρχικό στάδιο της ένταξης το σκορ της αγωνίας είναι σε υψηλά επίπεδα ενώ στο δεύτερο στάδιο της ψυχικής απεξάρτησης σημειώνεται μείωση του αντίστοιχου σκορ. Το μοτίβο αλλάζει με την ένταξη στο τρίτο και τελευταίο στάδιο όπου τα ποσοστά αυξάνονται .(γράφημα 2)

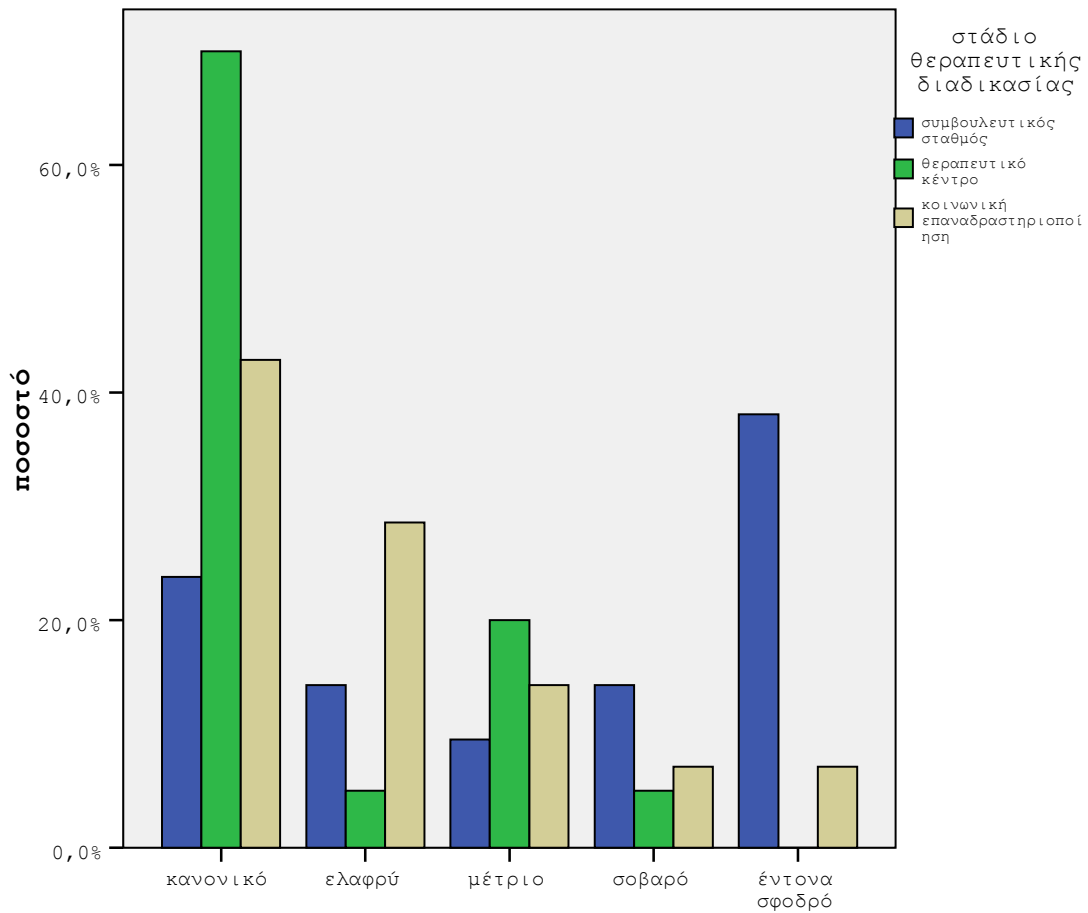
Συμπερασματικά παρατηρείται ότι υπάρχουν ενδείξεις πως η διαφορετική έκφραση άγχους και συναισθηματικής πίεσης είναι ευθέως συνδεδεμένη με τα διάφορα στάδια της απεξαρτητικής διαδικασίας .

Πίνακες και Γραφήματα

Πίνακας 1

Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στα επίπεδα της αγωνίας στα τρία διαφορετικά στάδια του θεραπευτικού προγράμματος		
$\chi^2=12,158$	β.ε. =2	p-value=0.002<0,05
Δεν υπάρχει διαφορά στα επίπεδα του άγχους στα τρία διαφορετικά στάδια του θεραπευτικού προγράμματος		
$\chi^2=5,688$	β.ε. =2	p-value=0,058>0,05

Γράφημα 1: Επίπεδα συναισθηματικής πίεσης στα διάφορα στάδια της ανεξαρτητικής διαδικασίας

Γράφημα 2: Επίπεδα άγχους στα διάφορα στάδια της απεξαρτητικής διαδικασίας

